

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯೋಗ

ಶ್ಲೋಕ - 1

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಃಶಾಖಮಶ್ವತ್ಥಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಯಮ್ |
ಭನ್ನಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಪರ್ಣಾನಿ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್ ||೧||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ ಉವಾಚ—ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು; ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮ್—ಮೇಲೆ ಬೇರುಗಳುಳ್ಳದ್ದು; ಅಧಃ—ಕೆಳಕ್ಕೆ; ಶಾಖಮ್—ರೆಂಬೆಗಳುಳ್ಳದ್ದು; ಅಶ್ವತ್ಥಮ್—ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವು; ಪ್ರಾಹುಃ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಅವ್ಯಯಮ್—ಶಾಶ್ವತವಾದ; ಭನ್ನಾಂಸಿ—ವೇದಮಂತ್ರಗಳು; ಯಸ್ಯ—ಯಾವುದರ; ಪರ್ಣಾನಿ—ಎಲೆಗಳೋ; ಯಃ—ಯಾರು; ತಮ್—ಅದನ್ನು; ವೇದ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ; ಸಃ—ಅವನು; ವೇದವಿತ್—ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು.

ಅನುವಾದ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು — ಬೇರುಗಳು ಮೇಲಿರುವ ಮತ್ತು ರೆಂಬೆಗಳು ಕೆಳಗಿರುವ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವೊಂದಿದೆ. ಅದರ ಎಲೆಗಳು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮರವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಚರ್ಚೆಯ ಅನಂತರ ಯಾರಾದರೂ 'ವೇದಗಳ ವಿಷಯವೇನು' ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವವನು, ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನು ಆಗಲೇ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಒಂದು ರೆಂಬೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ರೆಂಬೆಗೆ, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಅಲೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನು ಮೇಲೇರಲು ರಚಿತವಾಗಿರುವ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮರದ ಎಲೆಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಈ ಮರದ ಬೇರುಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ; ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯುನ್ನತ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ಮರದ ಬೇರುಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಈ ಮಾಯೆಯ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಬಲ್ಲ.

ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಐಹಿಕ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಹಲವು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದವರೆಗೆ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ಮೂಲ ತತ್ವವು ಐಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುವಿನ ದಿವ್ಯಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಅದು ಸಮಸ್ತ ಐಹಿಕ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ, ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹಲವಾರು ರೆಂಬೆಗಳು ವಿವಿಧ ಲೋಕವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಣ್ಣುಗಳು ಜೀವಿಯ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ; ಧರ್ಮ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ ಇವೇ ಆ ಫಲಗಳು.

ಶಾಖೆಗಳು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಬೇರುಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿರುವ ಈ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅಂತಹ ವೃಕ್ಷವುಂಟು. ಜಲಾಶಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದಡದ ಮೇಲಿನ ಮರಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಶಾಖೆಗಳು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಬೇರುಗಳು ಮೇಲಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಎಂದರೆ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವೃಕ್ಷವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಜವಾದ ವೃಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮಾತ್ರ. ಮರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ನೀರ ಮೇಲಿರುವಂತೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಆಸೆಯ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುಗಳು ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತ ಐಹಿಕ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಸೆಯೇ ಕಾರಣ. ಈ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸುವವನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಈ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಅವನು ಅದರೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ಮರವು ನಿಜವಾದ ಮರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಪಡಿಯಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಇದೆ. ಈ ಐಹಿಕ ವೃಕ್ಷದ ಬೇರು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ; ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಈ ಬೇರಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಅನಂತರ ಗುಣತ್ರಯಗಳು, ಅನಂತರ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಅನಂತರ ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಇಡೀ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಘಟಕಾಂಶಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾದರೆ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು 180 ಡಿಗ್ರಿಗಳಷ್ಟು ಕೇಂದ್ರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇನ್ನುಳಿದ 180 ಡಿಗ್ರಿಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತು. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ವಕ್ರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಆದುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವೈವಿಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಹಿರಂಗ ಶಕ್ತಿ; ಸ್ವತಃ ಪರಮ ಪ್ರಭುವೇ ಪುರುಷ. ಇದನ್ನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ

ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಐಹಿಕವಾದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಲ್ಪಕಾಲದ್ದು. ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ; ಅದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಮೂಲವು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು. ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತದ ಐಹಿಕ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಾಗ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೇ ಭಾವನೆ. ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಗಳ ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುವ ಮನುಷ್ಯನು ಮರದ ಸುಂದರವಾದ ಹಸಿರೆಲೆಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ, ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾದ ಮರವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಜವಾದ ಮರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶ.

ಶ್ಲೋಕ - 2

ಅಧಶ್ಲೋರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಸೃತಾಸ್ತಸ್ಯ ಶಾಖಾ

ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧಾ ವಿಷಯಪ್ರವಾಲಾಃ |

ಅಧಶ್ಚ ಮೂಲಾನ್ಯನುಸಂತಾನಿ

ಕರ್ಮಾನುಬಂಧಿನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ ||೨||

ಅಧಃ—ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ; ಚ—ಮತ್ತು; ಉರ್ಧ್ವಮ್—ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ; ಪ್ರಸೃತಾಃ—ವಿಸ್ತರಿಸಿವೆ; ತಸ್ಯ—ಅದರ; ಶಾಖಾಃ—ಕೊಂಬೆಗಳು; ಗುಣ—ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳಿಂದ; ಪ್ರವೃದ್ಧಾಃ—ಬೆಳೆದಿವೆ; ವಿಷಯ—ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳೆಂಬ; ಪ್ರವಾಲಾಃ—ಕುಡಿಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ; ಅಧಃ—ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ; ಚ—ಮತ್ತು; ಮೂಲಾನಿ—ಬೇರುಗಳು; ಅನುಸಂತಾನಿ—ವಿಸ್ತರಿಸಿವೆ; ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮಕ್ಕೆ; ಅನುಬಂಧಿನಿ—ಬದ್ಧವಾದ; ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ—ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ.

ಅನುವಾದ

ಈ ಮರದ ಬೇರುಗಳು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿಯೂ, ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ; ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣತ್ರಯಗಳು ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಇದರ ಕುಡಿಗಳು. ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಕೆಳಮುಖವಾದ ಬೇರುಗಳು ಉಂಟು. ಇವು ಮನುಷ್ಯಕುಲದ ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿತ ಕರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂಧಿತವಾಗಿವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ರೆಂಬೆಗಳು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಳಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಹಸುಗಳು, ನಾಯಿಗಳು, ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಮೊದಲಾದ ಜೀವಿಗಳ ವಿವಿಧ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇವೆ. ಇವು ರೆಂಬೆಗಳ ಕೆಳಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ; ಮೇಲಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು ಮೊದಲಾದ

ಉತ್ತಮ ರೂಪದ ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಉನ್ನತ ಜೀವವರ್ಗಗಳೂ ಇವೆ. ನೀರು ಮರವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಈ ಮರವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭೂಭಾಗವು ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಂಜರಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಭಾಗವು ಹಸಿರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ; ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಐಹಿಕಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಜೀವವರ್ಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಈ ಮರದ ಕುಡಿಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳ ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ವಿವಿಧ ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಕಿವಿಗಳು, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ರೆಂಬೆಗಳ ಕೊನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಶಬ್ದ, ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಕುಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಿಯ, ಅಪ್ರಿಯಗಳು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಬೇರುಗಳಾಗಿವೆ; ಇವು ಕಷ್ಟದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು. ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಈ ಉಪಬೇರುಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ; ಈ ಉಪಬೇರುಗಳು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಿಜವಾದ ಬೇರು ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ; ಇತರ ಬೇರುಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಹಲವಾರು ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅನಂತರ ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ 3-4

ನ ರೂಪಮಸ್ಯೇಹ ತಥೋಪಲಭ್ಯತೇ

ನಾನ್ಮೋ ನ ಚಾದಿರ್ನ ಚ ಸಮ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ |

ಅಶ್ವತ್ಥಮೇನಂ ಸುವಿರೂಢಮೂಲಮ್

ಅಸನ್ ಶಸ್ತ್ರೇಣ ದೃಢೇನ ಛಿತ್ತಾ ||೩||

ತತಃ ಪದಂ ತತ್ಪರಿಮಾರ್ಗಿತ್ವಂ

ಯಸ್ಮಿನ್ ಗತಾ ನ ನಿವರ್ತನ್ತಿ ಭೂಯಃ |

ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ

ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೇ ||೪||

ನ—ಇಲ್ಲ; ರೂಪಮ್—ಆಕಾರವನ್ನು; ಅಸ್ಯ—ಈ ವೃಕ್ಷದ; ಇಹ—ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ; ತಥಾ—ಕೂಡ; ಉಪಲಭ್ಯತೇ—ಕಾಣಬಲ್ಲದು; ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಅನ್ತಃ—ಕೊನೆಯು; ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಚ—ಕೂಡ; ಆದಿಃ—ಪ್ರಾರಂಭವು; ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಚ—ಕೂಡ; ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾ—ತಳಪಾಯವು; ಅಶ್ವತ್ಥಮ್—ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವನ್ನು; ಏನಮ್—ಈ; ಸು ವಿರೂಢ—ಬಲವಾಗಿ; ಮೂಲಮ್—ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವ; ಅಸನ್ ಶಸ್ತ್ರೇಣ—ಅಸಂಗದ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ; ದೃಢೇನ—ದೃಢವಾದ;

ಭಿತ್ತಾ—ಕತ್ತರಿಸಿ; ತತಃ—ಅನಂತರ; ಪದಮ್—ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು; ತತ್—ಆ; ಪರಿಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಮ್—ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು; ಯಸ್ಮಿನ್—ಯಾವುದರಲ್ಲಿ; ಗತಾಃ—ಹೋದವರು; ನ ನಿವರ್ತನ್ತಿ—ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ; ಭೂಯಃ—ಮತ್ತೆ; ತಮ್—ಆ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಚ—ಕೂಡ; ಆದ್ಯಮ್—ಮೂಲನಾದ; ಪುರುಷಮ್—ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು; ಪ್ರಪದ್ಯೇ—ಶರಣಾಗಬೇಕು; ಯತಃ—ಯಾರಿಂದ; ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ—ಪ್ರಾರಂಭವು; ಪ್ರಸೃತಾ—ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ; ಪುರಾಣೇ—ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ.

ಅನುವಾದ

ಈ ಮರದ ನಿಜವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತ್ಯ, ಆದಿ ಅಥವಾ ಅಸ್ತಿವಾರಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನಾಸಕ್ತಿಯ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ದೃಢವಾದ ಬೇರಿರುವ ಈ ಮರವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ, ಯಾವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು; ಅಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು; ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು; ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಂದಲೇ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ನಿಜವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಬೇರು ಮೇಲುಗಡೆ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ವೃಕ್ಷದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವೃಕ್ಷದ ಐಹಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಮರವು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನಾಗಲೀ, ಈ ಮರದ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನಾಗಲೀ ಕಾಣಲಾರ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಗ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಇಂತಹವರ ಮಗ ಇತ್ಯಾದಿ'. ಹೀಗೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಲಪುತ್ತೇವೆ. ಅವನನ್ನು ಗರ್ಭೋದಕಶಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ತಲಪಿದಾಗ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮರದ ಮೂಲ ಎಂದರೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅವನ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದ ಮೂಲಕ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ರಮೇಣ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಈ ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ನಿಜವಾದ ಮರದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಸನ್ನ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಯುತ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಅನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ನಿಜವಾಗಿ

ಜ್ಞಾನವಿರುವವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಒಮ್ಮೆಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಮರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗದೇ ಇರುವಂತಹ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಯಾವ ಮೂಲ ಬೇರಿನಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆಯೋ ಆ ಮೂಲ ಬೇರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣ. ಆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮನುಷ್ಯನು ಶರಣಾದರೆ ಸಾಕು. ಇದು ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಫಲ. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅವನೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಭುವೇ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ — **ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಃ** — 'ನಾನು ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲ'. ಆದುದರಿಂದ ಐಹಿಕ ಬದುಕಿನ ಈ ಬಲವಾದ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ತೊಡಕಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಈ ಐಹಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ದೂರಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 5

ನಿರ್ಮಾನಮೋಹಾ ಜಿತಸನ್ದೋಷಾ

ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯಾ ವಿನಿವೃತ್ತಕಾಮಾಃ |

ದ್ವಂದ್ವೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸುಖದುಃಖಸಂಚ್ಛೇರ್

ಗಚ್ಛಂತ್ಯಮೂಢಾಃ ಪದಮವ್ಯಯಂ ತತ್ ||೫||

ನಿರ್ಮಾನಮೋಹಾಃ—ಮಿಥ್ಯಾಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಭ್ರಾಂತಿಗಳಿಲ್ಲದ; ಜಿತಸನ್ದೋಷಾಃ—ಸಹವಾಸದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ—ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ; ನಿತ್ಯಾಃ—ಶಾಶ್ವತರಾದ; ವಿನಿವೃತ್ತ ಕಾಮಾಃ—ಕಾಮದ ಸಂಗವಿಲ್ಲದ; ದ್ವಂದ್ವೈಃ—ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ; ವಿಮುಕ್ತಾಃ—ಮುಕ್ತರಾದ; ಸುಖದುಃಖ—ಸುಖ ದುಃಖ; ಸಂಚ್ಛೇಃ—ಎಂಬ; ಗಚ್ಛಂತಿ—ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಅಮೂಢಾಃ—ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳದವರು; ಪದಮ್—ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು; ಅವ್ಯಯಮ್—ಶಾಶ್ವತವಾದ; ತತ್—ಆ.

ಅನುವಾದ

ಸುಳ್ಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ಮೋಹದಿಂದ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಸಂಗದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು, ನಿತ್ಯವಾದುದನ್ನು ಅರಿತವರು, ಐಹಿಕ ಕಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರು, ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವರು ಮತ್ತು ಗುಂದಲವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಇಂತಹವರು ಆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಶರಣಾಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಹತೆಯೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಗರ್ವದಿಂದ ಭ್ರಾಂತನಾಗಬಾರದು. ತಾನೇ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭು ಎಂದುಕೊಂಡ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮನು ಜಂಭದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಾನೆ; ಆದುದರಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ

ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದು ಆತನಿಗೆ ಕಷ್ಟ. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭುವಲ್ಲ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಪ್ರಭು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಗರ್ವದಿಂದ ಬರುವ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಕ್ತನಾದಾಗ ಅವನು ಶರಣಾಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಈ ಐಹಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಗೌರವವನ್ನು ಸದಾ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಲಾರ. ಅಹಂಕಾರದ ಕಾರಣ ಮಾಯೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಭು ಎನ್ನುವ ಮೂರ್ಖಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಈ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯು ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯರು ಎನ್ನುವ ಸುಳ್ಳುಭಾವನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜವೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಡೆಯ ಎನ್ನುವ ಸುಳ್ಳು ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಹೊರಬರಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನು ಇಂತಹ ಸುಳ್ಳುಭಾವನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಾಗ ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ಮೂಡಿದ ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಸಹಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಅವನು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ತಪ್ಪು ಸಹಯೋಗಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಂತದ ಅನಂತರ ಮನುಷ್ಯನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾವುದು ತನ್ನದು; ಯಾವುದು ತನ್ನದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರಿವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಸುಖ ದುಃಖ, ಸಂತೋಷ ನೋವು ಇಂತಹ ದ್ವಂದ್ವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 6

ನ ತದ್ ಭಾಸಯತೇ ಸೂರ್ಯೋ ನ ಶಶಾನೋ ನ ಪಾವಕಃ |
ಯದ್ ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ ||೬||

ನ—ಇಲ್ಲ; ತತ್—ಅದು; ಭಾಸಯತೇ—ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ; ಸೂರ್ಯಃ—ಸೂರ್ಯನು; ನ—ಇಲ್ಲ; ಶಶಾನುಃ—ಚಂದ್ರನು; ನ—ಇಲ್ಲ; ಪಾವಕಃ—ಅಗ್ನಿಯು, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು; ಯತ್—ಎಲ್ಲಿ; ಗತ್ವಾ—ಹೋಗಿ; ನ ನಿವರ್ತಂತೇ—ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ; ತತ್ ಧಾಮ—ಆ ಧಾಮವು; ಪರಮಮ್—ಪರಮ; ಮಮ—ನನ್ನದು.

ಅನುವಾದ

ನನ್ನ ಆ ಪರಮಧಾಮವನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಾಗಲೀ, ಅಗ್ನಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಗಳಾಗಲೀ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಲಪಿದವರು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ನಿವಾಸವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಲೋಕ, ಗೋಲೋಕ ವೃಂದಾವನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಅಗ್ನಿ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಯಾವುದೂ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಿರುವ ಲೋಕ ಒಂದೇ ಒಂದು, ಅದು ಸೂರ್ಯ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯುಂಟು. ವೈಕುಂಠಲೋಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿರುವ ಲೋಕಗಳ ಬೆಳಗುವ ಕಾಂತಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಆಕಾಶವಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಭೆಯು ಕೃಷ್ಣನ ಲೋಕವಾದ ಗೋಲೋಕ ವೃಂದಾವನದಿಂದ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. **ಮಹತ್ ತತ್ತ್ವ**ವು ಎಂದರೆ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ಆ ಮಹಾಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೆಳಗುವ ಆಕಾಶದ ಬಹುಭಾಗ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲೋಕಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವೈಕುಂಠಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಗೋಲೋಕ ವೃಂದಾವನ.

ಜೀವಿಯು ಈ ಕತ್ತಲು ಮುಸುಕಿದ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಬದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮಿಥ್ಯವಾದ, ವಕ್ರವಾದ ಮರದ ಮೂಲಕ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನವನ್ನು ತಲಪುತ್ತಲೇ ಆತನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯು ತಾನೇ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಬದುಕನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಈ ವಿಷಯವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆತನು ಆ ನಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾಗಿಹೋಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಈ ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಬಯಸಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಇರುವವನಿಗೆ ಆ ಮೋಹವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಅವನು ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಮುಡಿಪಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮೋಹವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಬಹುದು. ಕಾವಿಯ ಬಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ವನು ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯೊಂದೇ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತದ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗ; ಇದನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಮಷವಾಗುವುದನ್ನು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯೊಂದೇ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಂ ಮಮ ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯೂ ಪ್ರಭುವಿನ ಸ್ವತ್ತು. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತು ಪರಮಮ್, ಆರು ಸಿರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕು ಅಥವಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕರ ಉಪನಿಷತ್ (2.2.15) ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ — (ನ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯೋ ಭಾತಿ ನ ಚನ್ದ್ರ ತಾರಕಮ್); ಇಡೀ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆ ಪರಮ ಧಾಮವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬೇರಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 7

ಮಮೈವಾಂಶೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಃ ಸನಾತನಃ |
ಮನಃಷಷ್ಠಾನೀನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಾನಿ ಕರ್ಷತಿ ||೭||

ಮಮ—ನನ್ನ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅಂಶಃ—ಅವಶಿಷ್ಟ, ಕಣವಾದ; ಜೀವಲೋಕೇ—ಬದ್ಧ ಜೀವನದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ; ಜೀವ ಭೂತಃ—ಬದ್ಧ ಜೀವಿಯು; ಸನಾತನಃ—ಶಾಶ್ವತನಾದ; ಮನಃ—ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ; ಷಷ್ಠಾನಿ—ಆರು; ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು; ಪ್ರಕೃತಿ—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ; ಸ್ಥಾನಿ—ನೆಲೆಸಿ; ಕರ್ಷತಿ—ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಈ ಬದ್ಧ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಿಗಳು ನನ್ನ ನಿತ್ಯವಾದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಭಾಗಗಳು. ಬದ್ಧ ಜೀವನದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಸೇರಿದಂತೆ ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಬಹುವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಜೀವಿಯು ಎಂದೆಂದೂ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶವಾದ ಸಣ್ಣ ಭಾಗ. ತನ್ನ ಬದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಒಂದಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಅವನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾದವನು. ಸನಾತನಃ ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ವೇದದ ಪ್ರಕಾರ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಸ್ತರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವಿಸ್ತರಣಗಳಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ವದ ವಿಸ್ತರಣಗಳಿಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರು. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಆತನು ರಾಮ, ನರಸಿಂಹ ದೇವ, ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಗಳ ಪ್ರಮುಖ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಯಾದ ವಿಸ್ತರಣಗಳು, ಎಂದರೆ ಜೀವಿಗಳು, ನಿತ್ಯ ಸೇವಕರು. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳಾದ ದೇವೋತ್ತಮನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಎಂದೆಂದೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಬೇರೆಯಾದ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳಾದ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿವೆ. ಜೀವಿಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ

ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೂ ಅವನ ಗುಣಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಒಂದು. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ಬದ್ಧ ಜೀವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸದುಪಯೋಗದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ, ಅವನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯನು. ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಐಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಅವನು ಪ್ರಭುವಿನ ದಿವ್ಯಸೇವೆಗೆ ಮುಡಿಪಾದವನು; ಅವನ ಬದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಐಹಿಕ ಗುಣಗಳು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಅವನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವಿಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು; ಮನುಷ್ಯರು, ಬೆಕ್ಕುಗಳು, ನಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾನ್ ನಿಯಂತ್ರಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವು ಸಹ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು. ಅವರೆಲ್ಲ ಶಾಶ್ವತರು; ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲ. **ಕರ್ಷತಿ** ('ಶ್ರಮ ಪಡುವುದು' ಅಥವಾ 'ಬಹುವಾಗಿ ಸೇನಿಸುವುದು') ಎನ್ನುವ ಪದ ಅರ್ಥವತ್ತಾದದ್ದು. ಬದ್ಧ ಜೀವಿಯು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿ ತೊಟ್ಟವನಂತೆ, ಬಂಧಿತನಾದವನು. ಅವನನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾ ಅಹಂಭಾವವು ಬಂಧಿಸಿದೆ; ಈ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಒಳಿತಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ರಜೋಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ತಮೋಗುಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕೆಳಗಿನ ಜೀವವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ — ಐಹಿಕ ಶರೀರವು ಬದ್ಧ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ; ಆತನು ಮುಕ್ತನಾದಾಗ ಈ ಐಹಿಕ ಮರೆಯು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ದೇಹವು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಧ್ಯಸ್ಥನಾಯನಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ — **ಸವಾ ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠ ಇದಂ ಶರೀರಂ ಮರ್ತ್ಯಮ್ ಅತಿಸೃಜ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿಸಮ್ಯದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪಶ್ಯತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಶ್ಯಣೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯವೇದಂ ಸರ್ವಮ್ ಅನುಭವತಿ.** ಜೀವಿಯು ಈ ಐಹಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಕಾಣಬಲ್ಲ; ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ; ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅವನಿರುವಂತೆಯೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ; ಹೀಗೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. **ವಸಂತಿ ಯತ್ರ ಪುರುಷಾಃ ಸರ್ವೇ ವೈಕುಣ್ಣ ಮೂರ್ತಯಃ** — ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣಗಳಂತೆಯೇ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದ ರಚನೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳಾದ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ **ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿ**ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆತಾಗ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜೀವಿಯು ಒಂದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮಮೈವಾಂಶಃ ("ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಣ್ಣ ಭಾಗಗಳಾದ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು") ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಬಹು ಅರ್ಥವತ್ತಾದವು. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಣ್ಣಭಾಗವು ಯಾವುದಾದರೂ ಐಹಿಕ ಭಾಗದಂತಲ್ಲ. ಆತ್ಮವನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ತುಂಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಜೋಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಜಡವಸ್ತುವಿನಂತಲ್ಲ. ಆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸನಾತನ (ಶಾಶ್ವತ) ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಭಾಗವು ಶಾಶ್ವತ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಣ್ಣ ಭಾಗವು ಇದೆ (**ದೇಹಿನೋಽಸ್ಮಿನ್ ಯಥಾದೇಹೇ**) ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಸಣ್ಣ ಭಾಗವು ದೇಹದ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೇಹವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ; ಅದು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಿನ್ನದ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು ಸಹ ಚಿನ್ನವೇ ಆಗಿರುವಂತೆ, ಸಣ್ಣ ಭಾಗವು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀವಿಯು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಒಂದು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 8

ಶರೀರಂ ಯದವಾಪ್ನೋತಿ ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುತ್ಥಾಮತೀಶ್ವರಃ |

ಗೃಹೀತ್ವತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗನ್ಧಾನಿವಾಶಯಾತ್ ||೮||

ಶರೀರಮ್—ದೇಹವನ್ನು; **ಯತ್**—ಹೇಗೆ; **ಅವಾಪ್ನೋತಿ**—ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ; **ಯತ್**—ಹೇಗೆ; **ಚ ಅಪಿ**—ಕೂಡ; **ಉತ್ಥಾಮತಿ**—ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೋ; **ಈಶ್ವರಃ**—ದೇಹದ ಒಡೆಯನು; **ಗೃಹೀತ್ವಾ**—ಸ್ವೀಕರಿಸಿ; **ಏತಾನಿ**—ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ; **ಸಂಯಾತಿ**—ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; **ವಾಯುಃ**—ಗಾಳಿಯು; **ಗಂಧಾನ್**—ವಾಸನೆಗಳನ್ನು; **ಇವ**—ಹಾಗೆ; **ಆಶಯಾತ್**—ಅವುಗಳ ಆಕರದಿಂದ.

ಅನುವಾದ

ಗಾಳಿಯು ಗಂಧಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವಂತೆ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮೊದಲಿನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯನ್ನು **ಈಶ್ವರ** ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆಂದರೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವನು ಎಂದರ್ಥ. ಅವನು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಉತ್ತಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು; ಅವನು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಬಹುದು. ಬಹು

ಅಲ್ಪವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟು. ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅವನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಅವನನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬಗೆಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಅಥವಾ ನಾಯಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬೆಕ್ಕು ಅಥವಾ ನಾಯಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಖಂಡಿತ. ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೈವೀಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನು ದೇವತೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣಲೋಕಕ್ಕೆ ವರ್ಗಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇಹವು ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳುವಾದ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಆತ್ಮನು ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಈಗಿನ ದೇಹವು, ಈಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಅವನ ಮುಂದಿನ ದೇಹದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬೇರೆ ಶರೀರವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಲವು ಕಳೆದಾಗ ಅವನು ಈ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ದೇಹದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೆ **ಕರ್ಷತಿ** ಅಥವಾ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಶ್ಲೋಕ - 9

ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ವರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ |
ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಸೇವತೇ ||೯||

ಶ್ರೋತ್ರಮ್—ಕಿವಿಗಳನ್ನು; **ಚಕ್ಷುಃ**—ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು; **ಸ್ವರ್ಶನಮ್**—ಸ್ವರ್ಶನವನ್ನು; **ಚ**—ಕೂಡ; **ರಸನಮ್**—ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು; **ಘ್ರಾಣಮ್**—ಘ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು; **ಏವ**—ಕೂಡ; **ಚ**—ಮತ್ತು; **ಅಧಿಷ್ಠಾಯ**—ಅಶ್ರಯಿಸಿ; **ಮನಃ**—ಮನಸ್ಸನ್ನೂ; **ಚ**—ಕೂಡ; **ಅಯಮ್**—ಅವನು; **ವಿಷಯಾನ್**—ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು; **ಉಪಸೇವತೇ**—ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಜೀವಿಯು ಹೀಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜಡ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ, ಮೂಗು ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಶೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಇವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಸುತ್ತ ಜೋಡಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ತಂಡವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ನಾಯಿಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಅಥವಾ ನಾಯಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲತಃ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ನೀರಿನಂತೆ ಶುದ್ಧ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು

ಬೆರೆಸಿದರೆ ಅದು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪರಿಶುದ್ಧ. ಆದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಭೌತಿಕ ಗುಣಗಳ ಸಹವಾಸಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನೈಜಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅವನ ಜೀವನವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಬೆರೆಕೆಯಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಅವನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವೇ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ; 84,00,000 ಜೀವವರ್ಗಗಳಿವೆ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಬೆಕ್ಕು, ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 10

ಉತ್ಥಾಮನ್ತಂ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಪಿ ಭುಇತ್ಯಾನಂ ವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತಮ್ |

ವಿಮೂಢಾ ನಾನುಪಶ್ಯನ್ತಿ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಚ್ಛಾನಚಕ್ಷುಷಃ ||೧೦||

ಉತ್ಥಾಮನ್ತಮ್—ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವವನನ್ನು; ಸ್ಥಿತಮ್—ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನನ್ನು; ವಾ ಅಪಿ—ಅಥವಾ; ಭುಂಜಾನಮ್—ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನು; ವಾ—ಅಥವಾ; ಗುಣಾನ್ವಿತಮ್—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿರುವವನನ್ನು; ವಿಮೂಢಾಃ—ಮೂರ್ಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು; ನ ಅನುಪಶ್ಯನ್ತಿ—ಎಂದೂ ಕಾಣಲಾರರು; ಪಶ್ಯನ್ತಿ—ಕಾಣುತ್ತಾರೆ; ಚ್ಛಾನಚಕ್ಷುಷಃ—ಚ್ಛಾನ ಚಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.

ಅನುವಾದ

ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಬಲ್ಲ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ — ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂಢರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು; ಆದರೆ ಚ್ಛಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವವನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣಬಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಚ್ಛಾನಚಕ್ಷುಷಃ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಜೀವಿಯು ಅವನ ಈಗಿನ ದೇಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ದೇಹ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ — ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಚ್ಛಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಇದಕ್ಕೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವಿನಿಂದ ಕೇಳಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಚ್ಛಾನವು ದೊಡ್ಡಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯೂ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ

ಜೀವನವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮ ಮತ್ತು ಲೋಭಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೋಸ ಹೋಗುವವರು ದೇಹವು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತಾವು ವಾಸಿಸುವುದನ್ನೂ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು, ಆತ್ಮನು ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲರು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು, ಬದ್ಧಜೀವಿಯು ಈ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಳೆದಿರುವವರು ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಬದ್ಧಜೀವನವು ಬಹು ಕಷ್ಟಮಯವಾದದ್ದು. ಅವರು ಅದರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರಾಗ ಬೇಕು ಮತ್ತು ತಾವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 11

ಯತನ್ತೋ ಯೋಗಿನಶ್ಚೈನಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾತ್ಮನೃವಸ್ಥಿತಮ್ |

ಯತಂತೋಽಪ್ಯಕೃತಾತ್ಮಾನೋ ನೈನಂ ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯಚೇತಸಃ ||೧೧||

ಯತನ್ತಃ—ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ; ಯೋಗಿನಃ—ಯೋಗಿಗಳು; ಚ—ಕೂಡ; ಏನಮ್—ಈ; ಪಶ್ಯಂತಿ—ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಆತ್ಮನಿ—ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ; ಅವಸ್ಥಿತಮ್—ನೆಲೆಸಿರುವವನನ್ನು; ಯತಂತಃ—ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರು; ಅಪಿ—ಆದರೂ; ಅಕೃತ ಆತ್ಮಾನಃ—ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದದವರು; ನ—ಇಲ್ಲ; ಏನಮ್—ಇದನ್ನು; ಪಶ್ಯನ್ತಿ—ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಅಚೇತಸಃ—ಬೆಳೆಯದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು.

ಅನುವಾದ

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಗಳು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳೆದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದವರು ಜೀವಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿನಃ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಇಂದು ಯೋಗಿಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಗಿಗಳ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುರುಡರು. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಬಗೆಯ ಅಂಗಸಾಧನೆಯ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಬಿದ್ದವರು. ದೇಹವು ದೃಢವಾಗಿದ್ದು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಅವರು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು **ಯತನ್ತೋಽಪಿ ಅಕೃತಾತ್ಮಾನಃ** ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರದ ಯೋಗಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದಲಾರರು. ಇಂತಹ ಜನರು ಆತ್ಮವು ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತ ಆತ್ಮನ, ಜಗತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಗಳು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವವರು ಮಾತ್ರ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಘಟಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

ಶ್ಲೋಕ - 12

ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ ಭಾಸಯತೇಽಖಿಲಮ್ |

ಯಚ್ಚಸ್ವಮಸಿ ಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಕಮ್ ||೧೨||

ಯತ್—ಯಾವುದು; **ಆದಿತ್ಯಗತಮ್**—ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿರುವ; **ತೇಜಃ**—ತೇಜಸ್ಸು; **ಜಗತ್**—ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು; **ಭಾಸಯತೇ**—ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೋ; **ಅಖಿಲಮ್**—ಪೂರ್ಣವಾಗಿ; **ಯತ್**—ಯಾವುದು; **ಚಸ್ವಮಸಿ**—ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ; **ಯತ್**—ಯಾವುದು; **ಚ**—ಕೂಡ; **ಅಗ್ನೌ**—ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ; **ತತ್**—ಅದು; **ತೇಜಃ**—ತೇಜಸ್ಸು; **ವಿದ್ಧಿ**—ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ; **ಮಾಮಕಮ್**—ನನ್ನಿಂದಾದ.

ಅನುವಾದ

ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಚದುರಿಸುವ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ನನ್ನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರನ ತೇಜಸ್ಸು, ಅಗ್ನಿಯ ತೇಜಸ್ಸು ನನ್ನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಮೂಢರು ಸಂಗತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಘಟಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಹೊಂದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು, ಚಂದ್ರನ ತೇಜಸ್ಸು, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯ ತೇಜಸ್ಸು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಾರಂಭವೆನಿಸುವ ಜೀವನದ ಇಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವಾದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಜೀವಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು; ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಗೆ ಭಗವದ್ಧಾಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇಡೀ ಸೌರವ್ಯೂಹವನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶ್ವಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೌರವ್ಯೂಹಗಳಿವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೂರ್ಯರೂ, ಚಂದ್ರರೂ, ಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸೂರ್ಯನಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ (10.21), ಚಂದ್ರನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. (ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಮ್ ಅಹಂ ಶಶೀ). ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭೆಯೇ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಾರಣ. ಸೂರ್ಯೋದಯದೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯರ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳದಿಂಗಳು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ಬದುಕಲಾರ. ಆದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ, ಚಂದ್ರನ, ಅಗ್ನಿಯ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ವೈಭವಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮನುಷ್ಯನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವನ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಎಲ್ಲ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಎಷ್ಟು ಆಹ್ಲಾದಕರ ಎಂದರೆ ಜನರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಾವು ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಅವನ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸೂರ್ಯನಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಚಂದ್ರನಿರುವಂತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅಗ್ನಿಯಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬದ್ಧ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಇವು.

ಶ್ಲೋಕ - 13

ಗಾಮಾವಿಶ್ವ ಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮೋಜಸಾ |

ಪುಷ್ಣಾಮಿಚೌಷಧೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ವಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ ||೧೩||

ಗಾಮ್—ಲೋಕಗಳನ್ನು; ಆವಿಶ್ವ—ಪ್ರವೇಶಿಸಿ; ಚ—ಕೂಡ; ಭೂತಾನಿ—ಜೀವಿಗಳನ್ನು; ಧಾರಯಾಮಿ—ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಓಜಸಾ—ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ; ಪುಷ್ಣಾಮಿ—ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ; ಚ—ಮತ್ತು; ಔಷಧೀಃ—ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು; ಸರ್ವಾಃ—ಎಲ್ಲ; ಸೋಮಃ—ಚಂದ್ರನು; ಭೂತ್ವಾ—ಆಗಿ; ರಸ ಆತ್ಮಕಃ—ರಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೋಕವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವು ತಮ್ಮ ಪಥದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ನಾನು ಚಂದ್ರನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲ ತರಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಜೀವರಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಭುವಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಪ್ರಭುವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಣುವಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಂದು ಪೂರ್ಣಭಾಗವು ಲೋಕವನ್ನೂ, ವಿಶ್ವವನ್ನೂ, ಜೀವಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಣುವನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಉಚಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾಗ ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವದ ಕಿಡಿಯು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇಹವು ಸತ್ತಾಗ ಅದು ಮುಳುಗುತ್ತದೆ. ನಿಜ, ಕೊಳೆತುಹೋಗುವಾಗ ಅದು ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ತೇಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಯುತ್ತಲೇ ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿವೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರವೇಶ. ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಯು ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಗಿರುವ ಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೋಕವನ್ನೂ ಬೀಳದಂತೆ ತಡೆ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಆ ಮಣ್ಣು ಬೀಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದರೆ ಅದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಶ್ವರೂಪವು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ವೇದಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಚದುರಿಹೋಗಿ ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದಾಗಿ. ಚಂದ್ರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತರಕಾರಿಗಳು ರುಚಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಬೆಳುದಿಂಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತರಕಾರಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಾಗಲೀ, ರುಚಿಯಾಗುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಮನುಕುಲವು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮನುಕುಲವು ಉಳಿಯಲಾರದು. **ರಸಾತ್ಮಕ:** ಎನ್ನುವ ಪದವು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಚಂದ್ರನ ಮೂಲಕ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ರುಚಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 14

ಅಹಂ ವೈಶ್ವಾನರೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ದೇಹಮಾಶ್ರಿತಃ |

ಪ್ರಾಣಾಪಾನಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪಚಾಮ್ಯನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್ ||೧೪||

ಅಹಮ್—ನಾನು; ವೈಶ್ವಾನರಃ—ಸ್ವಾಂಶ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾದ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು; ಭೂತ್ವಾ—ಆಗಿ;

ಪ್ರಾಣಿನಾಮ್—ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ; ದೇಹಮ್—ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ; ಆಶ್ರಿತಃ—ನೆಲೆಸಿ; ಪ್ರಾಣ—
ಬಹಿರ್ಮುಖವಾದ ವಾಯು; ಅಪಾನ—ಅಧೋಮುಖವಾದ ವಾಯುಗಳನ್ನು; ಸಮಾಯುಕ್ತಃ—
ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿರಿಸಿ; ಪಚಾಮಿ—ಜೀರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಅನ್ನಮ್—ಆಹಾರವನ್ನು; ಚತುಃ
ವಿಧಮ್—ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ.

ಅನುವಾದ

ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಜಠರಾಗ್ನಿ ನಾನು. ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಒಳಕ್ಕೆ
ಬರುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು
ಜೀರ್ಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಆಯುರ್ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗುವ ಆಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ
ಅರಗಿಸುವ ಜಠರಾಗ್ನಿಯುಂಟು. ಈ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸದೆ ಇರುವಾಗ ಹಸಿವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಅಗ್ನಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮಗೆ ಹಸಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ ಅಗ್ನಿ ಸರಿಯಾಗಿ
ಉರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಈ ಅಗ್ನಿಯು ದೇವೋತ್ತಮ
ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಪರಮ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿದ್ದಾನೆ; ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ (ಅಯಂ ಅಗ್ನಿರ್
ವೈಶ್ವಾನರೋ ಯೋಽಯಮ್ ಅನ್ತಃ ಪುರುಷೇ ಯೇನೇದಂ ಅನ್ನಂ ಪಚ್ಯತೇ) ಎಂದು ವೇದ
ಮಂತ್ರಗಳೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ (ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತು, 5.9.1). ಅವನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ
ಆಹಾರವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವುದರಿಂದ ಜೀವಿಯು ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಜೀರ್ಣವಾಗಲು ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಸಹಾಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ
ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅರಗಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾವು ಬದುಕನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತೇವೆ. ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (1.2.27) ಇದನ್ನು
ದೃಢಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದಾಧಿಭ್ಯೋಽನ್ತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಾಚ್ಚ. ಪ್ರಭುವು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ,
ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.
ಆಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ; ಕೆಲವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತೇವೆ, ಕೆಲವನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತೇವೆ, ಕೆಲವನ್ನು
ನೆಕ್ಕುತ್ತೇವೆ, ಕೆಲವನ್ನು ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿ.

ಶ್ಲೋಕ - 15

ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ

ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಪೋಹನಂ ಚ |

ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರಹಮೇವ ವೇದ್ಯೋ

ವೇದಾನ್ತಕ್ಯದ್ ವೇದವಿದೇವ ಚಾಹಮ್ ||೧೫||

ಸರ್ವಸ್ಯ—ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಹೃದಿ—ಹೃದಯದಲ್ಲಿ; ಸಂನಿವಿಷ್ಟಃ—ನೆಲೆಸಿ; ಮತ್ತಃ—ನನ್ನಿಂದಲೇ; ಸ್ಮೃತಿಃ—ನೆನಪು; ಜ್ಞಾನಮ್—ಜ್ಞಾನವು; ಅಪೋಹನಮ್—ಮರೆವು; ಚ—ಮತ್ತು; ವೇದೈಃ—ವೇದಗಳಿಂದ; ಚ—ಕೂಡ; ಸರ್ವೈಃ—ಎಲ್ಲ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ವೇದೈಃ—ತಿಳಿಯಲಾಗುವವನು; ವೇದಾನ್ತ ಕೃತ್—ವೇದಾಂತದ ಸಂಕಲನಕಾರನು; ವೇದವಿತ್—ವೇದಗಳನ್ನು ಅರಿತವನು; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅಹಮ್—ನಾನು.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದೇನೆ; ಸ್ಮರಣೆ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮರೆವು ನನ್ನಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು ನಾನು. ವೇದಾಂತ ಕರ್ತೃ ನಾನು. ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ ನಾನೇ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ; ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಗತಿಯಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಗತ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಭುವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಪೂಜಾರ್ಹ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೇದಗಳ ಅವತಾರದ ರೂಪನಾಗಿಯೂ ಪೂಜಾರ್ಹನು. ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವದ್ವಾಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ವೇದಗಳು ಸರಿಯಾದ ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವೇದಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಕಲಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ನೀಡಿರುವ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರದ ಭಾಷ್ಯವು ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಎಷ್ಟು ಪೂರ್ಣನೆಂದರೆ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮದ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಅವನೇ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಿ ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಬದ್ಧಾತ್ಮನ ಕರ್ಮಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ. ವೇದಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಜ್ಞಾನದಾತ ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವನೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು

ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬದ್ಧ ಆತ್ಮರು ಅವನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಮಂಗಳ; ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಕೃಪಾಮಯ.

ಅನ್ತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಜನಾನಾಮ್. ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಈಗಿನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮರೆತರೂ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಭುವು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ ಜೀವಿಯು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೋ ಕಷ್ಟವನ್ನೋ ಪಡುತ್ತಾನೆ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೇದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಭಗವಂತನಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವೇದದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಜವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಅಗತ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವೇದದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾನೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜೀವಿಗೆ ಅಗತ್ಯ. ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇದನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ

— **ಯೋಽಸೌ ಸರ್ವೈರ್ ವೇದೈರ್ ಗೀಯತೇ.** ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳು ಎಲ್ಲ ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು, ವೈದಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಪೂಜೆ — ಇವುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವೇದಗಳು ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಪರಮ ಗುರಿ. ಇದನ್ನು ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರವು (1.1.4) ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ — **ತತ್ ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್.** ಮನುಷ್ಯನು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಬಳಿ ಸಾರಬಹುದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು; ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಆ ಪರಮಗುರಿ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶ, ವೇದಗಳ ಅರ್ಥಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ವೇದಗಳ ಗುರಿ ಇವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 16

ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ |

ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋ ಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ ||೧೬||

ದ್ವೌ—ಎರಡು; ಇಮೌ—ಈ; ಪುರುಷೌ—ಜೀವಿಗಳು; ಲೋಕೇ—ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ; ಕ್ಷರಃ—ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದಬಲ್ಲ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅಕ್ಷರಃ—ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದದ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಚ—ಮತ್ತು;

ಕ್ಷರಃ—ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದಬಲ್ಲವು; ಸರ್ವಾಣಿ—ಎಲ್ಲ; ಭೂತಾನಿ—ಜೀವಿಗಳು; ಕೂಟಸ್ಥಃ—
ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿರುವವನು; ಅಕ್ಷರಃ—ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದದವನು; ಉಚ್ಯತೇ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ

ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳು. ಕ್ಷರರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರರು. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
ಜೀವಿಗಳು ಕ್ಷರ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಅಕ್ಷರ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಆಗಲೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ವ್ಯಾಸದೇವರಾಗಿ ತನ್ನ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವು ವೇದಾಂತ
ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಪ್ರಭುವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರದ ತಿರುಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ
ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷರರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರರು ಎಂದು ಎರಡು
ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಪ್ರಭುವು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಿಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ
ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾದ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು. ಅವರು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ
ಸಂಪರ್ಕಪಡೆದಾಗ ಅವರನ್ನು ಜೀವಭೂತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ
ಎಂಬ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಜೀವಿಗಳು ಕ್ಷರರು. ಆದರೆ
ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೊಡನೆ ಒಂದಾದವರನ್ನು ಅಕ್ಷರರು ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ.
ಒಂದಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ವಿಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ
ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡವರು. ನಿಜ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಮೂಡಿಬರುವ
ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತಿನಂತೆ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು
ವರ್ಗಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.
ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಸೇನಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಐಹಿಕ
ಶರೀರಗಳಿವೆ. ಈ ಶರೀರಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ; ಜೀವಿಯು ಬದ್ಧನಾಗಿರುವವರೆಗೆ
ಜಡವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವನ ದೇಹವು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.
ಜಡವಸ್ತುವು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಿಯು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಜಡವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ
ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯು ಆರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕಾಲಾವಧಿ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ, ಕ್ಷಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವುದು.
ಇವು ಐಹಿಕ ಶರೀರದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ
ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಸಾವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.
ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ — ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಣ್ಣ
ಇರುವೆಯವರೆಗೆ, ಜಡವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಪಡೆದ ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು
ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷರರು. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ

ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದವರು.

ಶ್ಲೋಕ - 17

ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತನ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮೈತ್ಯುದಾಹೃತಃ |
ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ ||೧೭||

ಉತ್ತಮಃ—ಅತ್ಯುತ್ತಮನು; ಪುರುಷಃ—ಪುರುಷನು; ತು—ಆದರೆ; ಅನ್ಯಃ—ಇನ್ನೊಬ್ಬನು; ಪರಮ—ಪರಮನಾದ; ಆತ್ಮಾ—ಆತ್ಮನು; ಇತಿ—ಎಂದು; ಉದಾಹೃತಃ—ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಯಃ—ಯಾವ; ಲೋಕ—ವಿಶ್ವದ; ತ್ರಯಮ್—ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು; ಆವಿಶ್ಯ—ಪ್ರವೇಶಿಸಿ; ಬಿಭರ್ತಿ—ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವ್ಯಯಃ—ಅವ್ಯಯನಾದ; ಈಶ್ವರಃ—ಪ್ರಭುವು.

ಅನುವಾದ

ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾದ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವತಃ ಅವಿನಾಶಿ. ಅವನು ಮೂರು ಜಗತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಠ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (2.2.13) ಮತ್ತು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (6.15) ಸೊಗಸಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬದ್ಧರು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮುಕ್ತರು. ಇವರ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಪಂಕ್ತಿ ಇದು. **ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಸ್ ಚೇತನಾನಾಮ್**. ಇದರ ಭಾವಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ — ಬದ್ಧರಾದ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತರಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪರಮ ಜೀವಂತ ಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ; ಅವನು ಅವರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿವೇಕಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹನು; ಇತರರು ಅರ್ಹರಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 18

ಯಸ್ಮಾತ್ಕ್ಷರ ಮತೀತೋಽಹಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ |
ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ||೧೮||

ಯಸ್ಮಾತ್—ಏಕೆಂದರೆ; ಕ್ಷರಮ್—ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ; ಅತೀತಃ—ಅತೀತನು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಅಕ್ಷರಾತ್—ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದದವರನ್ನು ಮೀರಿ; ಅಸಿ—ಕೂಡ; ಚ—ಮತ್ತು; ಉತ್ತಮಃ—ಅತಿ ಉತ್ತಮನು; ಆತಃ—ಆದ್ದರಿಂದ; ಅಸ್ಮಿ—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ಲೋಕೇ—ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ; ವೇದೇ—ವೇದ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ; ಚ—ಮತ್ತು; ಪ್ರಥಿತಃ—ಪ್ರಸಿದ್ಧನು; ಪುರುಷ ಉತ್ತಮಃ—ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅತೀತನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮನು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವೂ ವೇದಗಳೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬದ್ಧ ಆತ್ಮನಾಗಲೀ, ಮುಕ್ತ ಆತ್ಮನಾಗಲೀ ಮೀರಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನು. ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎನ್ನುವುದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಬದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾಗಲೀ ಜೀವಿಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಊಹಾತೀತವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಲಾರರು. ಪರಮ ಪ್ರಭುವೂ ಜೀವಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದವರು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಬಹು ಅರ್ಥವತ್ತಾದದ್ದು. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಾರೂ ಮೀರಿಸಲಾರರು.

ಲೋಕೇ ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಪೌರುಷ ಆಗಮ (ಸ್ಮೃತಿ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ)ಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರ್ಥ. ನಿರುಕ್ತಿ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸಿದಂತೆ ಲೋಕೈತೇ ವೇದಾರ್ಥೋಽನೇನ — 'ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಮೃತಿ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ.'

ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿದೆ (ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್, 8.12.3) — ತಾವದ್ ಏಷ ಸಮ್ಪ್ರಸಾದೋಽಸ್ಮಾಚ್ಚರೀರಾತ್ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೂಪಂ ಸಮ್ಪದ್ಯ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಯದ್ಯತೇ ಸ ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಃ. "ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪರಮೋನ್ನತನಿಗೆ ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು ಹೆಸರು." ಹೀಗೆಂದರೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಪಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಭೆಯು ಪರಮಪ್ರಭೆ ಎಂದರ್ಥ. ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ. ಸತ್ಯವತಿ ಮತ್ತು ಪರಾಶರ ಮುನಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ವ್ಯಾಸದೇವರಾಗಿ ಅವನು ವೇದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 19

ಯೋ ಮಾಮೇವಮಸಮ್ನೂಢೋ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ |

ಸ ಸರ್ವವಿದ್ ಭಜತಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ ||೧೯||

ಯಃ—ಯಾವ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಏವಮ್—ಹೀಗೆ; ಅಸಮೂಢಃ—ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದವನು; ಜಾನಾತಿ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ; ಪುರುಷ ಉತ್ತಮಮ್—ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು; ಸಃ—ಅವನು; ಸರ್ವವಿತ್—ಸರ್ವಜ್ಞನು; ಭಜತಿ—ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮಾಮ್—ನನಗೆ; ಸರ್ವಭಾವೇನ—ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ; ಭಾರತ—ಭರತ ಪುತ್ರನೇ.

ಅನುವಾದ

ಭರತ ವಂಶದವನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ! ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಲವು ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿವೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿದವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯದವನು ಪರಮಸತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ತನ್ನ ಮೌಲಿಕವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಪರಮ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವೂ ಜೀವಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಎಷ್ಟೋಮಂದಿ ಹಠಮಾರಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಹೀಗೆಂದರೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಮೂಲದಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಂದಿಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಲದು. ತಕ್ಕ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲ. ಈ ಜೀವಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಧೀನರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಮ್ರನಾಗಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವನೇ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು; ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ವೇದಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ತಿಳಿಯದು.

ಭಜತಿ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವು ಬಹಳ ಅರ್ಥವತ್ತಾದದ್ದು. ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಜತಿ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸೇವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಳಸಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವೇದ

ಜ್ಞಾನವು ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದರೆ ಪರಮ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಆಗಲೇ ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅರಿವಿನ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿಯೂ, ಕೃಷ್ಣನೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಾರದೇ ಹೋದರೆ, ಅಷ್ಟೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅವನ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಕೇವಲ ವ್ಯರ್ಥಕಾಲಹರಣ.

ಶ್ಲೋಕ - 20

ಇತಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿದಮುಕ್ತಂ ಮಯಾನಘ |

ಏತದ್ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಕೃತ್ಯತ್ಯ ಭಾರತ ||೨೦||

ಇತಿ—ಹೀಗೆ; ಗುಹ್ಯತಮಮ್—ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾದ; ಶಾಸ್ತ್ರಮ್—ಅಪೌರುಷೇಯ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು; ಇದಮ್—ಈ; ಉಕ್ತಮ್—ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಮಯಾ—ನನ್ನಿಂದ; ಅನಘ—ಪಾಪರಹಿತನೇ; ಏತತ್—ಇದನ್ನು; ಬುದ್ಧ್ವಾ—ತಿಳಿದು; ಬುದ್ಧಿಮಾನ್—ಬುದ್ಧಿವಂತನು; ಸ್ಯಾತ್—ಆಗುತ್ತಾನೆ; ಕೃತ್ ಕೃತ್ಯಃ—ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಪೂರ್ಣನು; ಚ—ಮತ್ತು; ಭಾರತ—ಭರತ ಪುತ್ರನೇ.

ಅನುವಾದ

ಪಾಪರಹಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಇದು ವೇದಗಳ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ಭಾಗ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅವನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇದು ಎಲ್ಲ ಅಪೌರುಷೇಯ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ತಿರುಳು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮನುಷ್ಯನು ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಎಂದರೆ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವನ ದಿವ್ಯಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು; ಆಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಮಷದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರಿವಿನ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಇರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ಕಲ್ಮಷದ ಸೋಂಕು ಇರಲಾರದು. ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆ, ಪ್ರಭು — ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಅಲೌಕಿಕವಾದವು; ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುವನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕತ್ತಲು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನಿರುವ ಕಡೆ

ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಸದ್ಗುರುವಿನ ಯೋಗ್ಯಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಇರುವ ಕಡೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಪರಿಶುದ್ಧರೂ ಆಗಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಈ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು; ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೋ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನನನ್ನು **ಅನಘ** ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. **ಅನಘ**, ಎಂದರೆ ಪಾಪರಹಿತ. ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಮಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗದಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಮಷದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ, ಎಲ್ಲ ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು; ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು, ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಅವನು ತಂತಾನೇ ಪಾಪರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ನಡೆಸುವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಪತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ದಿವ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದರೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಜಡವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆದರ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೃದಯದ ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೇ ಕಾರಣ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಈ ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆರನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಾಗವು **ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯೋಗ**ವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ "**ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯೋಗ**" ಎಂಬ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಕ್ತಿಸೇವಾಂತ ಭಾವಾರ್ಥವು ಮುಗಿಯಿತು.